

« ИНСОН ВА ҚОНУН »

КҮШ — ЭДИЛЛИКТЕ

Газета 1996—жыл
1—сентябрьден
шыға баслады.

18—июнь

1998 ЖЫЛ

№17 (62)

ПИИШЕМБИ

сатууда еркин баҳада

ADAM

NIZAM

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҲУҚУҚ ҚОРҒАҮ УЙИМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ҲУҚУҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

БИРИНШИ ШАҚЫРЫҚ ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОҚАРҒЫ КЕҢЕСИНИҢ ГЕЗЕКСИЗ ОН АЛТИНШИ СЕССИЯСЫ ҲАҚЫНДА
МӘЛИМЛЕМЕ

1998 жылы 9 июньде Нөкисте биринши шақырық Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң гезексиз он алтынши сессиясы болды. Оған Өзбекстан Республикасы Олий Мажлисиниң Қарақалпақстан Республикасынан сайланған депутатлары, район хэм қала ҳәкимлери республика ҳүкметиниң ағзалары, министрликлердиң, мәмлекетлик комитетлериниң хэм идараларының, жәмийетлик бирлеспелериниң, ғалаба хабар қуралларының басшылары қатнасты.

Сессияны Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң баслығы Т. Камалов ашты хэм басқарып барды. Жоқарғы Кеңес сессияның күн тәртибин хэм жұмыс тәртибин тастыйықлады, оның жұмысшы уйымын—секретариатын сайлады.

Буннан кейин депутатлар сессияның күн тәртибиндеги мәселелерди қарап шығыўға киристи.

Мандат комиссиясының баслығы, депутат Ш. Салиев (№1 Ботаника сайлау округи) усы жыл 15 марта Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Кеңесине босаған орынға болып өткен сайлаулардың жуўмақлары ҳақында баянат жасады. Сессия Жоқарғы Кеңеске жаңадан сайланған депутат Кегейли районы №70 Кегейли сайлау округинен Жаңабай Алламурастовтың депутатлық ўәкилликгин таныў ҳақында қарар қабыл етти.

Депутатлар Өзбекстан Республикасы Олий Мажлисиниң 249 Бердақ сайлау округи бойынша босаған орынға депутатлыққа талабан көрсетиў мәселесин қарады. Жоқарғы Кеңесниң баслығы Т. Камалов бул округтен депутатлыққа талабанлыққа республика Президентиниң шөлкемлестириў—кадрлар сиясаты бойынша мәмлекетлик мәсләхәтшисиниң биринши орынбасары Омар Сапаевич Исмаиловты усынды. Республика Әдиллик министри Ф. Низамов, Тахтакөпир районы ҳәкими З. Ималатдинов, Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң агросанаат бойынша басэксперти Н. Худайбергенов, Жоқарғы Кеңес Баслығы Т. Камалов шығып сөйлеп, усынылған кандидатураны мақуллайтұғынлығын билдирди хэм оны қоллап-қуўатлаўға шақырды.

Буннан кейин республика басшысы Т. Камалов Қашқадорья ўәлаятлық кеңесиниң сессиясында Өзбекстан Республикасы Президенти И. Ә. Кәримовтың шығып сөйлеген сөзинен келип шығатуғын ўазыйпалар ҳақында баянат жасады.

Баянат бойынша жарыс сөзлерге Министрлер Кеңеси Баслығының биринши орынбасары Б. Бектурдыев, Тахтакөпир районы 1 орта мектеп мугаллими депутат М. Әбдиреймова (79 Тахтакөпир сайлау округи), Нөкис қаласы ҳәкими, Олий Мажлис депутаты А. Әметов, Беруний районы ҳәкими, депутат Р. Қуранбаев (33 Шимам сай-

лау округи), ишки ислер министри Ж. Шырманов, Тақыятас ГРЭС иниң директоры депутат О. Ф. Ревенков (47 Наурыз сайлау округи), Қарақалпақстан Республикалық Кәсиплик Аўқамлар кеңесиниң баслығы депутат Б. А. Юсупова (7 Жекетерек сайлау округи), «Қарақалпақтұтыныў» акционерлик компаниясының баслығы, депутат Д. Сахиев (74 Қазақдорья сайлау округи) шығып сөйледи.

Депутатлар баянат бойынша тийисли қарар қабыл етти.

Жоқарғы Кеңесниң ыызам шығарыў, ыызамлылық хэм ҳуқық тәртиби мәселелери бойынша комитет баслығы, депутат Ж. Садықов (6 Киши район сайлау округи), «Қарақалпақстан Республикасының Орайлық сайлау комиссиясы ҳақында» хэм «Қарақалпақстан Республикасының ыызамларын хэм Жоқарғы Кеңес және оның Президиумы қабыл еткен басқа да актлерди жәриялаў хэм ҳәрекетке енгизиў тәртиби ҳақында» Қарақалпақстан Республикасының ыызамына өзгерислер менен қосымшалар киргизиў ҳақында» Қарақалпақстан Республикасының ыызам жойбарлары туўралы баянат жасады.

Буннан кейин Жоқарғы Кеңесниң агросанаат комплекси хэм экология мәселелери бойынша комитет баслығы, депутат А. Бәдилов (56 Киндиқөзек сайлау округи), «Хайўанатлар дүньясын қорғаў хэм оннан пайдаланыў ҳақында», социаллық раўажланыў, илим хэм

мәденият мәселелери бойынша комитет баслығы депутат В. Әбдикамалов (5 Қоскөл сайлау округи) «Ғалаба хабар қураллары ҳақында» (Жаңа редакцияда), мәмлекетлик ҳәкимият уйымлары, жергиликли өзін-өзи басқарыў хэм жәмийетлик бирлеспелер мәселелери бойынша комитет баслығы, депутат С. Қутлымурастов (36 Дослық сайлау округи) «Қарақалпақстан Республикасының мәмлекетлик сыйлықлары ҳақында» Қарақалпақстан Республикасының ыызам жойбарлары туўралы баянат жасады. Депутатлар сессияның қарап шығыўына усынылған бул ыызамларды мақуллады, оларды өз күшине енгизиў бойынша қарарлар қабыл етти.

Депутатлар Жоқарғы Кеңес Президиумының он бесинши сессиядан кейин қабыл еткен қарарларын тастыйықлады.

Депутатлар №37 Маңғыт сайлау округинен Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң депутаты М. Т. Ерниязовтың депутатлық ўәкилликгин жеке арасына муўапық мүддетинен бұрын тоқтатыў ҳақындағы мәселени қарап шықты хэм бул бойынша тийисли қарар қабыл етти.

Усының менен биринши шақырық Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң гезексиз он алтынши сессиясы өз жұмысын тамамлады.

(Қарақалпақстан мәлимлеме агентлиги).

Жақында Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасында коллегия мәжлиси болып, оған Республика қала хэм районларының прокурорлары қатнасты.

Мәжлисти Қарақалпақстан Республикасы Прокуроры, 3-дәрежелі Мәмлекетлик Әдиллик кеңесшиси Х. А. Халимов ашты хэм алып барды.

Мәжлисте Өзбекстан Республикасы Президенти И. Ә. Кәримовтың халық депутатлары Қашқадорья ўәлаят Кеңесиниң гезексиз өткерилген сессиясында белгилеген ўазыйпаларынан келип шыққан ҳалда Қарақалпақстан Республикасында ыызам үстемлигин тәмийинлеўге, жынайтышылыққа қарсы гүрести шөлкемлестириўге қаратылған ўазыйпалар жөнинде мәселе көрилди.

Бул мәселе бойынша Қарақалпақстан Республикасы Прокурорының биринши орынбасары, Әдиллик аға кеңесшиси Ж. Б. Нарымбетов баянат жасады.

РЕСПУБЛИКА ПРОКУРАТУРАСЫНДА

Мәжлис болып өтти

Баянатшы өз сөзинде Республикадағы ыызамлылық хэм жынайтышылықтың жағдайына кең түрде тоқталып, ҳуқық қорғау уйымлары, соның ишинде прокуратура уйымларында жол қойылып атырған бир қанша кемшиликлерди атап өтти.

Буннан соң күн тәртибиндеги Өзбекстан Республикасы Президентиниң 1997 жыл 3 декабрьдеги «Өзбекстан Республикасы Конституциясы қабыл қылынғанлығының 5 жыллығы мүнәсибети менен амнистия ҳақында»ғы Пәрманының орынланыўын тексериў нәтийжелери бойынша Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасының бөлм баслығы К. А. Адеминов,

Елликқала район прокуратурасының 1995 жыл ноябрь айынан баслап усы жылдың май айына шекем ҳуқық тәртибин бекемлеў ислери бойынша өткерилген комплексли тексериў жуўмақлары бойынша Қарақалпақстан Республикасы прокурорының аға жәрдемшиси М. И. Матқаримовлар сөзге шықты.

Баянатлар бойынша Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасы улыўма бөлми баслығы С. Иматов, Елликқала районы прокуроры К. Юсупов, Төрткүл районы прокуроры Ш. Аберқулов, Беруний районы прокуроры С. Жуманиязов, Әмиўдорья район прокуроры Б. Кенжаев, Нөкис қаласы про-

куроры А. Низанов, Тақыятас қаласы прокуроры В. Алламурастов, Хожели район ара прокуроры А. Абдуллаев, Шоманай район прокуроры К. Қарақозиевлар шығып сөйлеп күн тәртибиндеги мәселелер әтирапында өз пиқярлерин билдирди.

Мәжлисте Республика Прокуроры Х. А. Халимов жуўмақлаушы сөз сөйлеп, ол өз сөзинде Республика қала, район прокурорларына экономикалық реформаларды әмелге асырыўды ислеп шығарыў тараўында, жәмийетлик раўажланыў, социал қатламларды шешиўде, пуқаралардың ҳуқықларын қорғауда әдалатсызлыққа жол қойылмауының барлық шараларын көриўи зөрүр екенлигин айырықша атап өтти.

Мәжлис көрилген мәселе бойынша тийисли қарар қабыл етти.

Н. ТӨРЕБАЕВ,
П. ХАБИБУЛЛАЕВ,

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРИ СИРОЖАДИН МИРСАФОВ БИЛАН ЎЗАМУХБИРИ СУҲБАТИ

— Сирождин Мирсафоевич, ҳадемай Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий нозорлиги ва шартнома мажбуриятларининг бажарилиши учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтириш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинганига икки ой тўлади. Шу давр ичида Адлия вазирлиги Фармоннинг ижроси бўйича қандай ишларни амалга оширди?

— Мавжуд аҳволни ҳар томонлама ва чуқур ўрганишимиз натижасида республикадаги қатор хўжалик юритувчи субъектларда шартнома интизомига эътиборсизлик, баъзи раҳбарларда масъулиясизлик, лоқайдлик, айни пайтда назорат юритувчи идоралар томонидан мазкур масалага юзакни ёндашув ва талабчанлик ўта сусайиб кетканлиги аниқланди. Ана шу ҳолатлар ўзибўларчилиққа, совуққонликка, аксар ҳолларда мансабни суистеъмол қилишга, хўжаликлар пул маблағларини ўзлаштирилишига, беҳуда сарфлаш ва мақсадсиз фойдаланиш ҳолларига йўл очган.

Қайд этилган аҳволнинг сабаблари бир нечта. Улардан биринчиси, хўжалик юритувчи шартномавий муносабатлар ҳал қилувчи омил эканлигини чуқур ҳис этмасликдир. 1997 йил якулига бағишланган йиғилишда Президентимиз таъкидлаганларидек, ҳуқуқни муҳофаза этувчи идоралар, жумладан, Адлия вазирлиги тизимида ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, тушунтириш ишларидаги бушанглик, қолаверса, шартномавий муносабатлар устидан етарлича назорат ўрнатилмаганлиги, айбдор ва лоқайд раҳбарларга нисбатан муросазозлик қилиниб келинганлиги, масъул ва мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини оширишга йўналтирилган чоралар кўрилишида қатъият кўрсатилмаганлиги сабаб бўлган.

Биз бу танқиддан тўғри хулоса чиқариб, ўз фаолиятимизни ва имкониятимизни таҳлил қилиб, вазирлиқнинг кенгайтирилган ҳайъат йиғилишида кўриб чиқдик. Баъзи лоқайд ходимларимиз билан «хайрлашиш»га, бошқаларга нисбатан қатъий жаза чоралари кўришимизга тўғри келди. Бу билан мен, барча айб бизда экан, демоқчи эмасман. Хўжалик юритувчи субъектларга деярли барча тур шартномалар тузиш бўйича йўл-йўриқ кўрсатилган эди. Ҳатто, шартномаларнинг матн намунасини тайёрлаб жойларга жўнатгандик. Мен бу ишлар ҳақида илгари матбуот орқали чиқишларимда батафсил айтганман. Текширишлар шунини кўрсатмоқдаки, аксарият хўжалик раҳбарлари шартномавий муносабатларга бармоқ орасидан қараган, юборган намунавий матнларнинг оддий реквизитларини ҳам тўлдирма-

ганлар, ваколатсиз шахслар имзолаб юборишга ҳам йўл қўйилган. Кўчлик шартномаларда сана, муддат, қиймат, ижро предмети ҳам кўрсатилмаган. Бундай муносабат орқасида эса баъзида лоқайдлик ва ҳуқуқий саводсизлик турса, бошқа ҳолларда ғараз ҳам яширинган. Шу боисдан юқорида қайд этилган Фармонда вазирлигимиз зиммасига хўжалик раҳбарларини шартнома интизомини бузганлиги учун жавобгарликка тортиш бўйича қонуний чоралар қўлланиши устидан, назоратни кучайтириш, расмийчилик ва ҳуқуқий саводсизликка барҳам бериш вазифаси юклатилган.

Биз республика прокуратураси, Олий хўжалик суди ва бошқа тегишли идоралар билан ҳамкорликда тадбир ва режа асосида тарғиботни, айниқса қишлоқ хўжалиги иқтисодиётида шартномавий муносабатлар билан боғлиқ ишларни барча бўғинларда жонлантиришга киришдик. Вазирлигимиз ходимларининг ҳар бирига иккитадан хўжалик бириктириб қўйилди. Уларга хўжаликларга амалий ёрдам кўрсатишдан ташқари, юқорида қайд этилган нуқсон ва камчиликларнинг сабабларини чуқур ўрганиш, бартараф этиш лозим бўлса, айбдорларни қонуний жазага тортишга чоралар кўриш масъулияти юклатилган. Таъкидлаш жоизки, хўжалик юритувчи субъектларнинг асариятига ҳуқуқий маслаҳатчилар штаби йўқ, борларида ҳам ўрин бўш турганлигига дуч келдик. Айрим жойларда эса билими саёз ҳуқуқшунослар ўтирган бўлиб, кўпинча улар хизмат доирасига кирмайдиган вазифаларга жалб этилган. Мазкур кемтикларни тўлдириш мақсадида, Республика юристлар малакасини ошириш марказида шартномалар билан боғлиқ иш юритувчи ҳуқуқшунослар ўқув гуруҳларини ташкил этдик. Бундай қисқа муддатли ўқув курслари деярли барча вилоятларда ҳам ташкил этилди. Шартномавий муносабатларни йўлга қўйиш учун хўжаликларга тўлов асосида ишловчи фахрий ҳуқуқшунослар, адвокатлар, истефодаги тажрибали юристларни жалб этдик.

Ўтган бир ой ичида вакилларимиз қарийб беш мингга яқин хўжалик ва корхоналарда шартнома интизомига оид аҳволни «чиғирин»дан ўтказдик. Тузилган 211 мингга яқин шартнома ўрганиб чиқилди. Улар орасида 14 мингга яқини қонунга тўла ёки қисман хилоф тузилганлиги аниқланди. Фақат Тошкент вилояти хўжаликларидида қарийб 140 миллион сўмлик 2,5 мингга яқин шартнома нотўғри тузилган бўлиб чиқди. Ходимларимиз ёрдамида мазкур шартномаларнинг 3 мингга яқини қонунга мос ҳолга келтирилиб, қайта тузилди, 18 та мансабдор шахс тегишли интизомий чоралар ва лавозимидан бўшатишигича бўлган жавобгарликка тортилди.

Қашқадарё вилоятида хўжаликлараро

ИҚТИСОДИЙ ТАРАҚ

шартномаларнинг 146 таси ноҳуқуқий эканлиги аниқланиб, бекор қилинди. Республика бўйича 1997 йилда тузилмигга яқин шартнома аниқланди. Шундан 1612 таси Бухоро, 528 таси Наманган вилоятига тўғри келди. Ҳозир бундай ҳолатларнинг илдизлари чуқур ўрганилмоқда. Етказилган зарарни ундириш, айбдорларга қара кўриш масаласи алоҳида кўриб чиқилмоқда. Ходимларимиз бугунгача 1217 шартнома бўйича 478 миллион сўмга яқин миқдорда талабнома киритишда, хўжалик судларига 186 миллион сўмлик 261 даъво аризалари қўзғатишда ёрдам бердилар.

«Зиявууддин толаси» акционерлик жамияти Пахтачи туманидаги бир қатор хўжаликларнинг 20 миллион сўм пулини тўламаётган экан. Ходимларимиз ёрдамида бу бебошликларга чек қўйила бошланди. Жамиятдан 18 миллион сўм ундирилиши ҳақида талабнома тайёрланди. Адлия идоралари аралашуви билан Қорақалпоғистон Республикасидаги қишлоқ хўжалиги корхоналари икки миллион сўмдан ортиқ, Сирдарё вилояти қишлоқ хўжалик корхоналари 2 миллион, Тошкент вилояти қишлоқ хўжалик корхоналари 12 миллион, Фарғона вилояти қишлоқ хўжалик корхоналари эса 16 миллион сўмлик қарзини ундириб олишга муваффақ бўлдилар.

— Сирождин Мирсафоевич, юқорида қайд этилган Фармонда айбдор мансабдор шахсларни аниқлаш ва жавобгарликка тортиш масаласи ҳам қўйилган...

— Мен ҳам айнан шу хусусда тўхталмоқчи эдим. Масаланинг бош моҳияти ҳам шундаки, мутасадди—«айбдор»ларда шартномавий муносабатлар ва интизом учун масъулият ҳисси уйғотилмас экан, ижобий натижаларга эришиш мушкул. Буни чуқур англаган ҳолда айбдорларга нисбатан кескин қонуний чоралар кўрилишини таъминламоқдамиз.

Масалан, ходимларимиз Фарғона вилоятида 1997 йил пахта ҳосили учун шартнома мажбуриятларини бажаришдан бўйин товлаб, 790 миллион сўм маблағни хўжаликларга тўламай келаётган «Пахтасаноатсотиш» бирлашмасига қарашли идоралардаги, 5 миллион сўмдан ортиқ пулни пиллакорларга тўламай келаётган «Кумуш тола» акционерлик жамиятига қарашли корхоналардаги айбдор шахсларни аниқлаб, уларни жавобгарликка тортилишини талаб қилиб, ушбу тармоқларнинг вилоят

раҳбарлари А. Бўриев ва З. Икромов номига тегишли ҳужжат тақдим этдилар.

Текширувларимиз натижасида И. Оқунбобоев тумани «Пахтакор» жамоа хўжалиги раиси О. Исмоилов, Олтиариқ тумани «Нуробод» хўжалиги раиси М. Турсунов шартнома интизомини бузгани ва дебитор қарзлар ундирилишига тўқинлик қилганлиги учун туман ҳокими томонидан қаттиқ жазоланди. Сўх тумани маҳсулот тайёрлаш сифати бўйича назоратчиси А. Нисозов вазифасидан четлаштирилди. Бу мисоллар Фарғона вилоятидаги кўрилган чоралардан «томчи» холос.

Еки Самарқанд вилояти, Ургут тумани маҳсулот тайёрлаш ва сифати бўйича назоратчиси М. Гиссов палатартини тузилган шартномаларни ўнг-сўлига қарамасдан рўйхатга олаверган, У бу иш учун ходимларимиз тақдимномасига кўра ишдан бўшатилади. Тойлоқ тумани инспекторлари И. Гуломов, Ҳ. Имомқулов ҳам интизомий жазага тортилдилар.

Қорақалпоғистонда шартнома интизомига масъулиясизлик билан ёндашгани учун Чимбой тумани П. Сейтов номли хўжалик раҳбари П. Қурбонов, Нукус тумани «Дарсон» хўжалиги раиси А. Турманов, «Манғит» ширкатлар уюшмаси раиси Р. Ҳайдаров интизомий жавобгарликка тортилди. Шартномаларни рўйхатга олишда пала-партиш иш тутган ва назоратни унутган Беруний ва Эллиқалъа тумани маҳсулот тайёрлаш ва сифати бўйича инспекция бошлиқлари К. Мавлонов, М. Бодиқовнинг жазага тортиш хусусида ходимларимиз тегишли ҳужжат киритдилар. Шартнома интизомини қўпол бузган Қандли тумани корхона раҳбари Е. Ешмуродов устидан жиноий иш қўзғатилиб, ҳозирда тергов олиб борилаётганда. Худди шундай аҳвол «Ўзмевасабзоботбанк»нинг Қорақалпоғистон бўлими солиб бошқарувчиси М. Юсупов, Тахтатош БРЭСи бўлим бошлиғи С. Есемуродовнинг ҳам бошига тушди. Айни пайтда хўжалик судлари томонидан 48 та жиноят иши қўзғатилиб, тергов органларига жўнатирилган. Хуллас, бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Агар шартномаларга муносабат ўзгармас экан, талаб, сўров ва жавобгарлик ошиб бераверади.

НИЗАМ ОРИНЛАНИЎУ МЕНЕН КҮШЛИ

си қараларини орышлау мақсетида айтарлықтай жумислар ислеп атыр.

Район аймағында жынайттың алдын алыу, жәмийетлик тәртіпти сақлау, жол ҳәрәкәт ҳәдийәсиниң алдын алыу ҳәм болған жынайтларды өз ўақтында оператив жоллар менен дәрхал ашыу бойынша бирқанша жумислар исленди. Атап айтқанда бирқанша («Түң», «Комплекс», «Арсенал», «Тазалау» ҳәм «Излеу») операциялар турақлы түрдә өз ўақтында алып барылды.

Усы исленген жумисларға қарамастан район аймағында 49 жынайт есапқа алынып, өткен жыл менен салыстырғанда 17 жынайтқа кемейди. Соның ичинде жынайт қыдырыу тарауы бойынша улыўма 31 жынайт есапқа алынып, 6 жынайтқа кемейди.

Улыўма жынайтшылық кемейгени менен жынайттың айырым түрлери өсти. Қазақстан Республикасы пуқарасы Дәуишов Азат Базарбаевич 1998 жыл 8 март күни өзиниң әкеси менен аталас ағасы Жуманов Сәбиттиң үйине барып ақша талап еткен, бермегеннен кейин Сәбитти урып денесине ауыр жарақат салып, ӨзР ЖК 164 статьясының «г» пунктине асас суд төрепинен тиийисли жазасын алды.

1998 жыл 23 апрель күни кешки ўақытта Оңдас хәм Марат атлы пуқаралар өзлериниң хулиғаншылық ҳәрәкәтлери менен Улугбек көшесинде жасау-

шы Муртазаев Я. ҳәм Муртазаев Ш. ларды урган. Хәзирги ўақытта жынайтлы ис қозғатылып тергеу ис ҳәрәкәтлери алып барылмақта.

Соңғы ўақытлары урлықлардың азайғаны менен урлық ислейу фактлери бар. Булардың болыу себеплери пуқаралар өз меншигиндеги малларын қараусыз жайлауларға жиберилуинен, өзлери сауда менен шуғылланып 15—20 күнлеп үйлерин қараусыз тастап кетиуинен болып отыр.

Болған жынайтлар бойынша анықланған жынайтшылар өзлериниң жасау орындарын өзгертип қашып жүрген жеринен усланып алып келинбекте.

Мысалға: Қайланов Амангелди Әбдиқаримович Қоңырат қаласы Қарақалпақстан көшеси №54 жайында жасап жүрип Кегейли районуна барып жынайтқа қол урып қарсысына жынайт ис қозғалған соң Қазақстан Республикасы Шымкент областына қашып жүрген жеринен усланып алып келинди.

Искеков Дүйсен Қоңырат қаласы П. Дәуқараев көшеси №148 жайында жасап Мойнақ район аймағында жынайтқа қол урып қарсысына жынайт ис қозғалған соң Қазақстан Республикасы Шымкент областына қашып кеткен жеринен усланып алып келинди.

Өзбекстан Республикасы Президентиниң 1994 жыл 21 ноябрь күни «Егин-

лерди басқылап заялауға қарсы гүрести күшейтиу ҳақында»ғы пәрманы ҳәм Министрлер Кабинетиниң 1995 жыл 6 ноябрь күни №423 санлы, 1996 жыл 25 ноябрь күни «Ауыл хожалық дақылларының егислерин басқылауға қарсы гүрести күшейтиудиң қосымша илажлары ҳақында»ғы қарарларының орынланыуы бойынша ИИБ ис-реже исленип шығылып район аймағындағы хожалықларға хызметкерлер буйрық пенен бекитилип жумислар алып барылмақта.

Усының нәтийәсинде ауыл хожалық егинлери болған «бийдай» дәнни басқылап заялау бойынша Көкдөрбә хәм Қанлыкөл колхозларында бир фәат анықланып тиийисли иешим қабылланды.

Ҳәкимбаев Ырзахметтиң 3 бас малы, Көкдөрбә колхозының бригадирі Бабажанов Рашид Оразбаевичтиң бийдай атызына түсип 0,54 соғых жериниң бийдайын бүлдирип 7880 сўм зыян келтиргени ушып келтирилген зыян өндирилип Хәкимбаевқа суд төрепинен тиийисли жәрйима салынды.

Жубаев Оралбай Сағынбаевичтиң бир бас түйесі Қанлыкөл колхозының бригадирі Нурхожаев Айдардың бийдай атызының 0,25 га майданын заялап 4450 сўм зыян келтирген, бул бойынша топланған материаллар қелген зыяны өндиреу ушып судқа жиберилди.

Орылбай ТУРДАҚОВ.

Қоңырат районлық ишкі ислер бөлиминиң баслығы, милиция полковниги.

ҚИЁТ КАФОЛАТИ

— Шартномавий муносабатларда қонунбузарликнинг энг кўп учраётган кўринишлари ҳақида, мумкин бўлса, мисоллар орқали гапириб берсангиз.

— Гапимни мисоллар келтириш билан бошлай қолай. Қорақалпоғистон Республикаси, Шуманай туманидаги О. Кокотов номли жамоа хўжалиги 1997 йил декабрь ойидаёқ пахта заводлари билан шартномаларни тахт қилиб қўйган. Аммо хўжаликлардаги пахта етиштирувчи оила, бригада, деҳқон-фермер каби ижарачилар билан ҳанузгача бирорта шартнома тузмаган. Ёки Амурдарё туманидаги «Зарбдор», «Тўлқин» хўжаликлари сут ва гўшт етиштириш, тайёрланиши режалаштирилган 132 тонна узум ва 184 тонна мевага контрактация шартномаси тузмаган, тузилган шартномаларда ҳам миқдор, сифат, нарх, етказиб бериш тартиби, мажбуриятлар ва шартлар хусусида лом-мим дейилмаган. Зарбдор туманидаги «Юксалиш» жамоа хўжалиги 1997 йилда номигагина имзолаган 41 шартнома билан «ишлаган» ҳолда, 1998 йил учун шартномалар тузиш ҳақида ҳали ўйлаб ҳам кўрмаган. Бундай ҳол бошқа вилоят ва туманларда ҳам кўп рақат учрайди.

Аслида шартнома тузмасликнинг бир неча сабаблари бўлади. Бири — раҳбарларнинг беғамлиги бўлса, иккинчиси гараз, шахсий манфаатни кўзлашдир. Бу тояфадагилар шартнома мажбурияти бўлмаса, маҳсулотини бозорга олиб чиқиб, ёки «чапга» нақдига пуллайди ва шу йўл билан «чўнтак қаппайтириш» ни ўйлайди.

Яна бир жиддий муаммо, бу шартномалар тузишда, баъзида ҳуқуқий онгсизлик, гоҳида лоқайдлик, ёхуд қасдан, олдиндан ишламайдиган шартномани расмийлаштириб қўйиш деб ўйлайман.

Мисол учун Эликқалъа тумани «Қирқизобод» хўжалиги тузган 84 шартноманинг бир қисмида раҳбар имзоси йўқ, қолганида имзо бору, муҳр йўқ, Мўйноқ ва Хўжайли туман хўжаликларидан юзлаб шартномалар имзоланиб, муҳр босилган бўлса-да, уларни ким имзолагани номаълум ёки реквизицлар, маҳсулот миқдори, нархи, суммаси, ижро муддати, шартлари кўрсатилмаган.

«Қўнғиротпахтатоласи», «Қўнғиротун-завод» корхоналари тузган шартномаларда сана, раҳбар имзоси йўқ.

Фориш тумани хўжаликларидан тузилган ички ва ташқи 157 шартномада маҳсулот сифати, ассортимент, томонларга қўйилган мажбуриятлари кўрсатилмаган. Табиийки, бу ҳолда мазкур ҳужжатларни шартнома деб бўлмайди, юридик кучга эга эмас.

Жиззах тумани «Учтепапахтатозалаш» ҳиссадорлик жамияти томонидан тузилган 144 шартноманинг аксариятида пахта нави ҳам, тарафларнинг жавобгарлиги ҳам кўрсатилмаган. «Самарқанд» ҳудудий ишлаб чиқариш концерни ва «Самарқандгўштсавдо» корхоналарининг 214 шартномасидан 85 таси ана шундай чала ва ноқонуний тузилганлиги аниқланди. Худди шундай аҳвол «Самарқанддон» акционерлик жамияти, «Пахтасаноатсотиш», «Тойлоқконсерва» заводи билан хўжаликлар ўртасида тузилган контрактация шартномаларида ҳам мавжуд. Ходимларимиз бу «нуқсон»ларни бартараф этдилар.

Баъзи шартномаларни кўриб ҳайратдан ёқа ушлайсан киши. Оҳангарон тумани «Дўстлик» ширкат хўжалиги «Муқаддас» деҳқон-фермер хўжалиги раиси П. Хожанқоров билан 20 йил муддатга 20 гектар ер беришга ижара шартномаси тузган. Аммо тарафларга шарт ва мажбурият юклаш «ёддан чиққан». Табиийки, бу шартнома зудлик билан бекор қилинди.

Ходимларимиз Наманган вилояти Тўрақўрғон тумани «Соҳилобод» ва «Бобур» номли хўжаликлар ўртасида фақат имзо қўйилган, мазмуни ноаниқ шартномага дуч келишди. Уни ҳатто имзолаган шахслар ҳам тушунтириб бериша олмади.

Юқоридагидек «типик» қонунбузарликлар, Когон туманидаги Амир Темур жамоа хўжалиги, Бахмал туманидаги «Шароб» ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти, Зарбдор туманидаги «Андижон», Зомин туманидаги А. Тоиров номли, Зафаробод туманидаги И. Охунбобоев номли ижара-ширкат бирлашмалари ва бошқа юзлаб хўжаликларда ҳам мавжудлиги аниқланди ва чоралар кўрилди. Ушбу ҳолатни энг томир отган қонунбузарлик деса бўлади.

Назаримда, шартномавий муносабатларда учинчи «тўғон» бу — ҳуқуқий са-

водсизлик ва ҳуқуқ маслаҳатчилари юритувчилар шартномавий муносабатининг эътиборсизлик. Аксар хўжаликларнинг оддий талабларини ҳам яхши англаб етмайди. Бухоро тумани О. Убайдов номидаги жамоа хўжалигида ҳуқуқ маслаҳатчиси лавозимида рус тили ўқитувчиси ишлаб турган ҳолга дуч келинди. Жиззах вилоятида ходимларимиз ёрдамида юзлаб шартномалар бекор қилиниб, қайта тузилди. Қўшимча 93 та шартнома тузишга ёрдам берилди, ўнлаб даъво аризалари хўжалик судларига юборилди. Фақат Тошкент вилояти хўжаликларидан бизнинг аралашувимиз билан 300 га яқин шартнома ўзгартирилди ва қайта тузилди.

Навбатдаги қонунбузарлик — шартномалар шартлари бажарилмаётганлигидир. Талаб эса битта: келишилган муддат ва миқдорда шартларни бажармадингми, марҳамат қилиб зарарни тўла. Ана шунда масъулият ҳисси бўлади. Қорақалпоғистонда шартномалар бажарилмаган ҳолда, дебиторлик қарзларини ундириш учун ҳаракат қилмаслик оdat тусига кирган. Ходимларимиз аралашуви ва ёрдами билан 44 миллион сўмлик дебиторлик қарзларини ундириш бўйича 33 та даъво аризаси тайёрланиб, хўжалик судларига юборилди. Хозиргача улардан 20 тага яқини кўрилиб, 7 миллион сўм ундириб берилди. 91 миллион сўм ундириш учун 29 та талабнома «қайсар» корхоналарга жўнатилди.

Худди шундай аҳвол деярли барча вилоятларда учрайди. Масалан, Сирдарё вилоятида жами 370 миллион сўмлик 14 та шартнома қайта тузилди. Хўжалик судларига шартнома шартларини бажармаганларга нисбатан ўнлаб даъво аризалари тайёрлашда ёрдам кўрсатилди.

Самарқанд вилоятининг Қўшрабод туманида шартномаларни бажармаслик ва зарарни ундириш учун чора кўрмаслик оддий ҳолга айланган. Ходимларимиз Қўшрабодга 126 та, Пахтачида 148 та, Иштихон тумани хўжаликларига 234 та шартнома тузишда амалий ёрдам кўрсатдилар, зарарни ундириш бўйича даъво аризалари ҳозирлашда кўмаклашилди.

Бухоро вилояти, «Сайёд» жамоа хўжалигида 15 та ички ижара шартномаларидан бирортаси ҳам бажарилмагани ҳолда чора кўриш ва зарарни ундириш имкони ҳам бўлмаган. Чунки шартномалар ноқонуний тузилган, тарафларнинг жавобгарлиги келишиб олинмаган. Вилоят бўйича 1997 йилда оилавий пудратчилар билан тузилган жами шартномаларнинг 66 фоизи, бригада пудратчилари билан тузилган шартномаларнинг 59 фоизи, деҳқон-фермерлар би-

дан тузилган шартномаларнинг 18 фоизи бажарилмагани ҳолда, зарарни ундириш учун ҳаракат ҳам қилинмаган.

Жойларда шартномани масъулиятсизлик билан тузиш, уни текширмасдан рўйхатга олиш оdat тусига кирган.

— Шартномавий муносабатларнинг давр талаблари даражасига етказиш учун яна қандай чоралар кўриш лозим, деб ҳисоблайсиз?

— Бу борада бир нарсани очиқ айтиш керак. Доимий равишда хўжалик юритувчи субъектлар учун шартномавий муносабатларни тартибга солишда ҳомийлик қилавериш билан иш битмайди. Бу улардаги масъулият ҳиссининг пасайишига олиб келади. Қолаверса, ўзимизга юклатилган муҳим ва масъулиятли вазифалар бор. Бугун деярли ярим ишмизни йиғиб қўйиб, хўжаликма-хўжалик юрибмиз. Тушунтириш ишлари, тарғибот, ўқув ва семинарлар, матбуотда бетиним чиқишлар билан шартномаларга оид ишларни бирмунча тартибга келтирдик.

Маълумки, Олий Мажлиснинг XI сессиясида «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартнома-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда қабул қилинди. Мазкур қонун шартномавий муносабатларни тузишдан тортиб, ижросигача бўлган барча ҳолатларни тартибга солиди. Унда ҳар қимнинг ўрни, вазифаси, масъулияти, ваколати, жавобгарлиги, ҳуқуқи тўла аке эътирилган. Мазкур қонун лойиҳаси жойларда муҳокама этилиб, кейинги сессияда қабул қилинса у ҳар бир хўжалик субъекти учун дастурий амал бўлмоғи лозим. Биз лойиҳа юзасидан ўз тақдирларимизни бердик. Ҳўмладан, лойиҳанинг 23-моддасида ёки шартнома асосида жалб қилинган таъминлаш уларнинг юридик хизмати «Хўжалик юритувчи субъектларнинг шартномавий муносабатларини ҳуқуқий адвокатлар томонидан амалга оширилади» дейилган. Бу ўта муҳим ҳолатдир. Демак, барча хўжалик юритувчи субъектларда юридик хизмат ёки ҳуқуқий маслаҳатчи иш ўрни бўлади ёки албатта шартнома асосида юрист-адвокат ишлайди. 24-моддага кўра, улар барча тур хўжалик шартномаларининг қонунийлигини текшириб боради, уларнинг имзосиз шартнома тузилишига йўл қўйилмайди. Лойиҳада прокуратура, хўжалик судлари, бошқа раҳбар ва назорат қилувчи идоралар, жумладан, адлия идораларининг аниқ ваколат ва ҳуқуқлари белгилаб берилган. Ўйлайманки, ҳар ким қонунда белгиланган вазифасини бажаришда масъулият ҳис қилса, бу борадаги чалқашликлар, бебурдликлар, лоқайдлик ва оворагарчиликларга чек қўйилади.

(ЎЗА).

БАЖЫХАНА ХЫЗМЕТИ

БАЖЫХАНА ПОСТЛАРЫНДА

Елимиз гəресизликке ерискеннен кейин базар қатнасықларын раўажландырып, экономикалық реформаларды эмелге асырыўда эҳмийетли илажлардың бири болған ишки тутыныў базарларын қорғаў, ҳэрқандай контрабандалық жол менен затларды сыртқа алып кетиўге хэм алып келиўге тыйым салыў мақсетинде дүзилген Өзбекстан Республикасының бажыхана комитети, оның орынлардағы бөлмилери өзлерине жүкленген жуўапкерли ұазыйпаны күн-түн демей атқарып атыр. Соның нәтийжесинде бизиң республикамыздың аймағынан қоңсылас мәмлекетлерге ҳешқандай ҳужжетсиз алып кетилмекши болған бирнешше миллион сўмлық азық-аўқат затлары, тутыныў буйымлары бажыхана хызметкерлериниң қырағылығы менен усланып, айыпкерлерге тийисли шаралар көрилди.

1998-жыл 24-январь күни Самарқанд ўәлаятындағы Самарқанд районының «Гүлистан» колхозында жасаўшы Искандар Давранов, усы районның «Гүлабад» колхозында айдаўшы болып ислейтуғын Самарқанд қаласының турғыны Гамлет Мовсеев хэм оның менен бирге айдаўшы болып ислейтуғын Адаш Ҳамрақулов өзи басқарып

княтырған мәмлекетлик белгиси 15—55 СНЛ КамАЗ автомашинасында босаған кардон каробкалардың астына Москва қаласынан сатып алған баҳасы 88 мың 320 сўм болған 32 дана М—412 автомашинасының алдыңғы крылосын, Мовсеев баҳасы 88 мың 320 сўмлық 32 дана жеңил автомашина крылосын, Давранов баҳасы 99 мың 350 сўм болған 36 дана жеңил автомашина крылосын ҳешқандай бажыхана ҳужжетлерин толтырмай Самарқанд ўәлаятына алып өтпекши болғанында №4—бажыхана постында тексеріў пайытында иркилди.

1998-жыл 16-февраль күни «Хожели—Гөне Үргөниш» жолындағы №3—бажыхана постында Түркменстан Республикасының пуқарасы Қурбанбай Садировтың меншигиндеги мәмлекетлик белгиси «В—16—76» Д Москвич—412 автомашинасы иркилип, көзден өткерилгенде усы машинида княтырған Ақбай Есеновтың оң аяғындағы шулығының ишнен қағазға оралған 1,7

грамм нәшебентлик трийек табылды хэм орамалға оралған 150 мың сўм машинаның артық орынлығынан таўып алынды. Ақбай Есенов бул пулды декларацияда көрсөтпей контрабандалық жол менен Түркменстанға алып кетпекши болған.

1998-жыл 4-март күни Юсупбай Юсупов Өзбекстан Республикасы бажыхана ҳаққындағы нызам талапханын турпайы түрде бузып ҳешқандай ҳужжетсиз, декларациясыз бажыхана қадағалаўынан қашып, баҳасы 48 мың сўм болған 600 дана «Кока-кола», баҳасы 191 мың 40 сўм болған 2388 дана «Фанта», баҳасы 216 мың 980 сўм болған 2712 дана «Спрайт» ишимликлерин өзи басқарып княтырған мәмлекетлик белгиси 84—26 ХНЗЛ КамАЗ машинасында Қазақстанның Жана өзен қаласына алып баратырғанда Шоманай—Қазақстан жолының 60-шақырымындағы «Жыңғылой» деген жерде №5—бажыхана посты хызметкерлери төрепинен усланды. Юсупов Хорезм районлар аралық «Агромашсервис» төмийин-

леў өндирислик акционерлик жәмийетине қараслы өзи айдап жүрген КамАЗ машинасын 10 күнге сорап алып бул ушын тийисли болған пулды да толық төлемеген хэм қайда баратуғынлығы ҳаққында мәкеме басшыларына мәлим етпеген. Бажыхана қағыйдаларын бузған бул пуқаралар қарсысына жынаятлы ис қозғатылып нызамға муўапық жаза көрилди.

Бундай мысалларды көплен келтириўге болады.

Республикамыздан сыртқа алып кетиўге қадаған етилген затларды хэм белгиленген муғдардан артық затларды тийисли ҳужжетсиз алып кетиў ҳәрекетлери ҳәр күни дерлик ушырасып турады. Буның баслы себеблери арзан затларды қоңсылас мәмлекетлерге алып барып қымбатына сатып, пул табыў болса, еккинши бир себеби пуқаралардың бажыхана нызамын толық билмеўине байланыслы.

Д. АЛЛАНИЯЗОВ,
Н. ТӨРЕБАЕВ.

1998-ЖЫЛ — ШАҢАРАҚ ЖЫЛЫ

СЕМЬЯДА СЫЙЛАСЫҚ САРҚЫЛМАСЫН

Шаңарақ ҳаққында пикир жүргизер екенбиз, ең дөслеп бизиң көз алдымызга аналарымыздың, ҳаял-қызларымыздың келбети сәулеленеди. Неге десеңиз ҳаял-қызларымыздан мәртлик, данышпанлық, адамгершиликтең ең ағла пазыйлетлерин таба аламыз. Ең тийкарысы ҳаял-қызларымыз шаңарақтың уйтқысы. Президентимиз И. Ә. Кәримов өз сөзинде: «Хәр қандай жәмийетти дөслеп ҳаялларымыз абат етеди», деген уллы пикирди илгері сүрген еди. Шаңарақ ауызбиршилиги, беккемлиги, бахты, татыўлығы жәмийеттең, миллеттең тынышлығы екенлигин хәм мемиз де терең түсинемиз. Шаңарақ жәмийеттең таянышы, күш-қуўаты. Ол қаншалли беккемлесе, жәмийет соншалли дәрежеде раўажланады. Өйткени, хәр бир инсан усы шаңарақта дуньяға келеди, өсип өнеди, тәлим-тәрбия алады. Қулласы, инсан ушын хәмме нәрсе шаңарақтан басланады. Сонлықтан шаңарақтың ўазыйпасы келешегимиз болған жас әўладларды хәр тәрәплеме раўажланған, руўхый хәм мәдений жақтан бай, физикалық жақтан сау-саламат етип тәрбиялаудан ибарат.

Семья киши мәмлекет. Семьяның бирлигин сақлаўға хәр бир семья ағзасы жүдә жуўапкершилик пенен қараўы тийис. Семья мәмлекетимиз тәрәпинен қорғалады, бул Өзбекстан Республикасы Конституциясының 63-статьясында көрсетилген. Сонлықтан семьяға ғамхорлық оғада үлкен мәмлекетлик әҳмийетке ийе. Себеби, семья өсип киятырған жас әўладты тәрбиялаўда, денсаўлығын беккемлеўде, жәмийеттең экономикалық хәм социаллық өсиўшилигин тәмийинлеўде, демократиялық процесслерди жақсылаўда әҳмийетли роль ойнайды. Семьяда адамның минез-қулқы, оның мийнетке, идеялық хәм мәдений байлықларға көз қарасы қәлиплеседи.

Жаңа үй болыў, семья қурыў ерли-зайыпшылардың өмири ушын зор әҳмийети бар, жүдә жуўаплы

ўақья болып табылады. Соның менен бирге семья қурыў жеке адамлардың ерки болыў менен қатар жәмийетликте мәселе болып есапланады. Неке ойдағыдай болып, оған кеўли толған адамлар өзлерин бахытлы санайды. Ал сәтсиз некеге дуўшар болған адамлар өзлерин бахытсызбан деп есаплайды. Усындай бул әҳмийетли ўазыйпаға жуўапкершилик пенен қараўға жол қойыўға болмайды. Гейде үйленер алдындағы бир ғана жуўапкершилик жағдайдың өзи адамның оннан кейинги пүткил өмирин әрманда, басын шерменде қылдырыўға дейин жеткизилетуғынын өмир сабақлары көрсетип атыр. Сонлықтан неке тийкары ҳақыйқый муҳаббатқа тийкарланған болыўы керек. Муҳаббат бир адамның емес, еки адамның арасындағы өз-ара табысқан сезим. Сол ушын некелескен жаслардың арасында муҳаббат пенен бирге өз-ара дурыс түсиниў, сыйлаў, дослық болыўы да миннетли.

Гейде жаслар бир-бири менен толық түсинбей атырып, дослық қатнасы менен ауызбиршилиги беккемленип атырып-ақ асығыс түрде қосылысады, семья қурады. Бундай семьяларда көп узамай-ақ бир-бирине түсинбей қалыў, минезлери бир-бирине үйлеспеў, бара-бара өз-ара даў-жәңжелер шығарып ажырасыўға дейин барып жетеди. Усы жерде бул гәпимиздиң мысалы ретинде болған ўақьяны айтып өткенимиз жөн болар.

Жумамурат исимли жигит Гулайым исимли қыз бенен танысады. Бирден апақ-шапақ болады, қулласы арадан бир хәпте өтпей-ақ жигит сол қызға үйленеди. Той болады. Тойдан соң күйеўиниң бурында бир қызға үйленип, бир баласы менен оннан ажырасқанын еситкен қыз мени алдадың деп, ол

жигит пенен айырылысып тынады. Усыны муҳаббат деўге болама? Жигит алды бурын қызға бул ҳаққында ескертиўи, қызда бетине күле қараған жигитке дәрриў турмысқа шыға бермеўи керек еди. Ақыры не болды? Екеўиниңде абройы төгилди.

Суд практикасына жүгинип қарағанымызда ерли-зайыпшылардың айырылысыларының көплеген себеплери бар. Олар ерли-зайыпшылардың минез-қулқыларының бир-бирине сәйкес келмеўи, урыс-қағыстың көп болыўы, айырым жардайларда қәйин ене менен келиниң келіспеўшилиги, сондай-ақ ериниң арақ ишип келип семьяның берекетин алыў жағдайлары. Солардың ишинде көп ушырасатуғын баслы себеплердиң бир-екеўи ҳаққында айтып өтпекшимен.

Мақсет Д. Тамараға 1978-жылы үйленген, 3 перзентли болған. Мақсет арақ ишип келип мудары семьясының берекетин алып, урын-сөгинип ҳаялына азап-ақырет көрсете берген хәм арақ ишиўшиликте тоқтатпаған. Ақыры ҳаялы судқа даўа арза берип ажырасыўға мәжбүр болды.

Және бир мысал: Б. Караматдин 1982-жылы А. Бағдагүлге үйленген, араларында 5 баласы бар. Караматдин көпшилик ўақтың арақ ишиўшилиги пенен өткерип, семьясында ҳаялының, балаларының мудары тынышын алып, керек болса пул сорап, үй-ишиндегилерге жөнсиз азап берип, хәр түрли жаман сөзлер айтып намысларына тийип келген. Буның ақыбети неге алып келди? Бағдагүл искени бийкарлаў ушын судқа арза берип мәжбүр болды, ажырасыў ушын берилген мүдетте де ерли-зайыпшылардың қосылыў имканияти болмады. Суд тәрәпинен олар ортасындағы неке бийкар етилди.

Ерли-зайыпшылар хәр түрли себеплер менен ажырасты дейик. Бирақ гәп бунда емес. Олардың өмириниң даўамы болған балаларды қалай бөлиседі? Жетимлик, жесирлик, алиментшик болыў аңсат нәрсе ме? Әсиресе, жас нәрестениң жүрегине бир өмир басылған бул «тамға» тез арада кете қояр ма екен? Балалардың жазығы не?

Семьяда ауызбиршиликти беккемлеў хәр бир семья ағзаларының әдиўли исине айланыўы керек. Өйткени, семьяны беккемлеў—бул турмыс талабы. Халықта «уяда не көрсен, ушқанда соны көрсен» деген даналық сөз бар. Усы айтылғандай семьядағы хәр қандай унамлы хәм унамсыз хәрәкетлер балаларға үлкен тәсирин тийгизеди. Сол ушын семьяның әдеп-иқрамлық хәм идеялық тийкарлары муҳаббат, дослық, ерли-зайыпшылардың бир-бирин хұрметлеўи, мийнет сүйишлиги, балаларға ғамхорлығы айрықша әҳмийетке ийе болады.

Мениң түсингимше ақыл-ой, адамгершиликке қатнасық, шын муҳаббат, жақсы нийет тийкарында қурылған семья шайпалмай-шытпамай жасай алады. Сонлықтан семьяның бирлигин сақлап, хеш бир жас нәрестениң кеўлине гирбиң келтирмей өмирде уўайым-қайғысыз шад болып жасаўына хәр бир ата-ана хәрәкет етиўи лазым. Себеби шаңарақ-жәмийеттең таянышы, күш-қуўаты. Ол қаншалли беккемлесе, жәмийет соншалли дәрежеде раўажланады.

Жас шаңарақ қурыўшыларға тоқетерин айтсам, шаңарағыңыздың шайпалмайын, өмириңиздиң қорланбаўын қәлесейіз өз-ара түсинисип, бир-биринди мойынлайтуғын хәм келешегинизди қәстерлейтуғын дәрежеде болың деймен. Сонда ғана сиз көптең кеўлинен шығасыз. Халқыма тилегим, семьяңызда сыйласық сарқылмасын. Шаңарақ жылы-бахытлы, қутлы жыл болсын.

Н. ЖАҢАБАЕВ,

Нөкис районы прокурорының аға жәрдемшиси, I-дәрежелі юрист.

ХУКУМАТ ҚАРОРЛАРИ АМАЛДА

Маълумки, кейинги вақта Республика Президенти ва ҳукумати солиқ идоралариниң масъулиятини ошириш бүйича қатор Фармон ва қарорлар қабул қилмоқда. Қарор ижроси билан деганларидек ҳукумат қаролари ўз вақтида оғишмай амалға оширилса ҳукуматнинг халқимиз олдидаги обрўси янада ошади. Ушбу қойдани ўзларига дастури амал қилиб олған солиқ ходимлари иқтисодий ислохотлар қийин кешәетган даврда тинмай меҳнат қилмоқдалар. Утган беш ой давомнда давлат хазинасига туншадиган солиқлар ва йиғимлар бүйича белгиланган прогноз кўрсаткичлар 106,9 фоизга, май ойи режаси 135,1 фоизга бажарилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси 1998 йил 16 май кунин «Бозорлар фаолиятини тартибга солиш юзасидан мансанбдор шахслариниң масъулиятини оши-

ришга қаратилган чора-тадбирлар тўғрисида қарор қабул қилди.

Ушбу қарор асосида Бўстон шаҳар деҳқон бозориде текшириш ўтказилиб, текширишда бозор маъмурияти директори Эгамбердиев Мамматжон, бош ҳисобчиси Тўребаев Шукржонлар патталариниң ҳисоб китобида чилкашликларга йўл қўйганлиги аниқланиб УР МЖК 175-модда I-банди асосида хәр бирига 2250 сўмнан жами 4500 сўм жарима солиниб ундирилди. Камчиликлар юзасидан бозор маъмуриятига тақдимнома юборилди.

1998 йил 21 май кунин Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси спиртли ичимликлар устидан давлат назоратини кучайтириш юзасидан қабул қилган қарор асосида 1998 йил 1 июндан эътиборан жисмоний шахслариниң спиртли ичимликлар билан савдо

қилиш таъқиқланади, туман ҳокимлиги томонидан берилган лицензиялар йиғиб олиниб, туман ҳокимлигига топширилди.

Солиқ инспекцияси ходимлари томонидан ўтган даврда акциз маркасыз спиртли ичимликлар ва тамаки маҳсулотлар бүйича 26 та текшириш ўтказилиб 21 та қонунбузарлик аниқланди ва 21 нафар шахсга 59,9 минг сўм жарима солиниди, 285 пачка 15,4 минг сўмлик сигарет, 57 шиша 11,9 минг сўмлик ароқ давлат ҳисобига мусодара қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасиниң 1994 йил 26 декабрь №621-солиқ назорат касса аппаратыни аҳоли билан ҳисоб-китобда мажбурий қўллаш ҳақидаги қарори ҳам шу кунда долзарб масала бўлиб турибди. Туман бүйича НКМ ўриятилиши шарт бўлган 71 савдо шахобчасидан 66 тасида ўриятилган, 18 та текширилганда 10 тасида қонунбузарлик аниқланиб 10 нафар савдо ходимига 30 минг сўм жарима солиниди ва ун-

дириб олинди.

Айниқса, «Эллиққалъа» улгуржи чакана савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли дўконларда НКМ аҳоли билан ҳисоб-китобда ўз вақтида ишлатмаслик ҳоллари кўпаймоқда.

Солиқ инспекцияси ходимлари ўзларига топширилган масъулиятли вазифаларни сидқидилдан бажариш, Президент Фармонлари ва ҳукумат қарорларини амалға ошириш борасида тинмай меҳнат қилаверадилар!

С. РЕИМБЕРДИЕВ,

Эллиққалъа туман давлат солиқ инспекцияси бошлиғи.

ҚР ИИМ ниң жеке қурамы министрлиқтең жеке қурам менен ислесиў хызмети баслығының орынбасары, милиция капитаны Тәжимуратов Бахтиярға туўысқан апасы
Клара МӘДИРЕЙИМ қызының мезгилсиз қайтыс болыўына байланыслы кеўил айтады.

«АДАМ ҲАМ НЫЗАМ» ШӨЛКЕМЛЕСТИРИУШИЛЕР: Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиғи хәм Ишкер Министрлиғи.

Газета А-3 форматында нуқсасы 13507 468 буйыртпа менен басылды. Газета айына 3 мәртебе шығады. Дизимге алынғанлығы тууралы гүўалық №510.

Бас редактор орынбасары Нарбай ТӨРЕБАЕВ

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери:

Парахат АЙТНИЯЗОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Азат НУРЖАНОВ, Бахмурат СЕЙТМУРАТОВ, Батыр МАТМУРАТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Қудайберген НИЯЗЫМБЕТОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Ҳақимбай ХАЛИМОВ.

Мөкан жайымыз: Инд: 742000, Нөкис қаласы Ғәресизлик көшеси №44 жай. телефон: 4—47—59.

Басыўға рухсат етилген ўақты 10.00 Индекс нуқаралар ушын — 321, көрханалар ушын — 322.